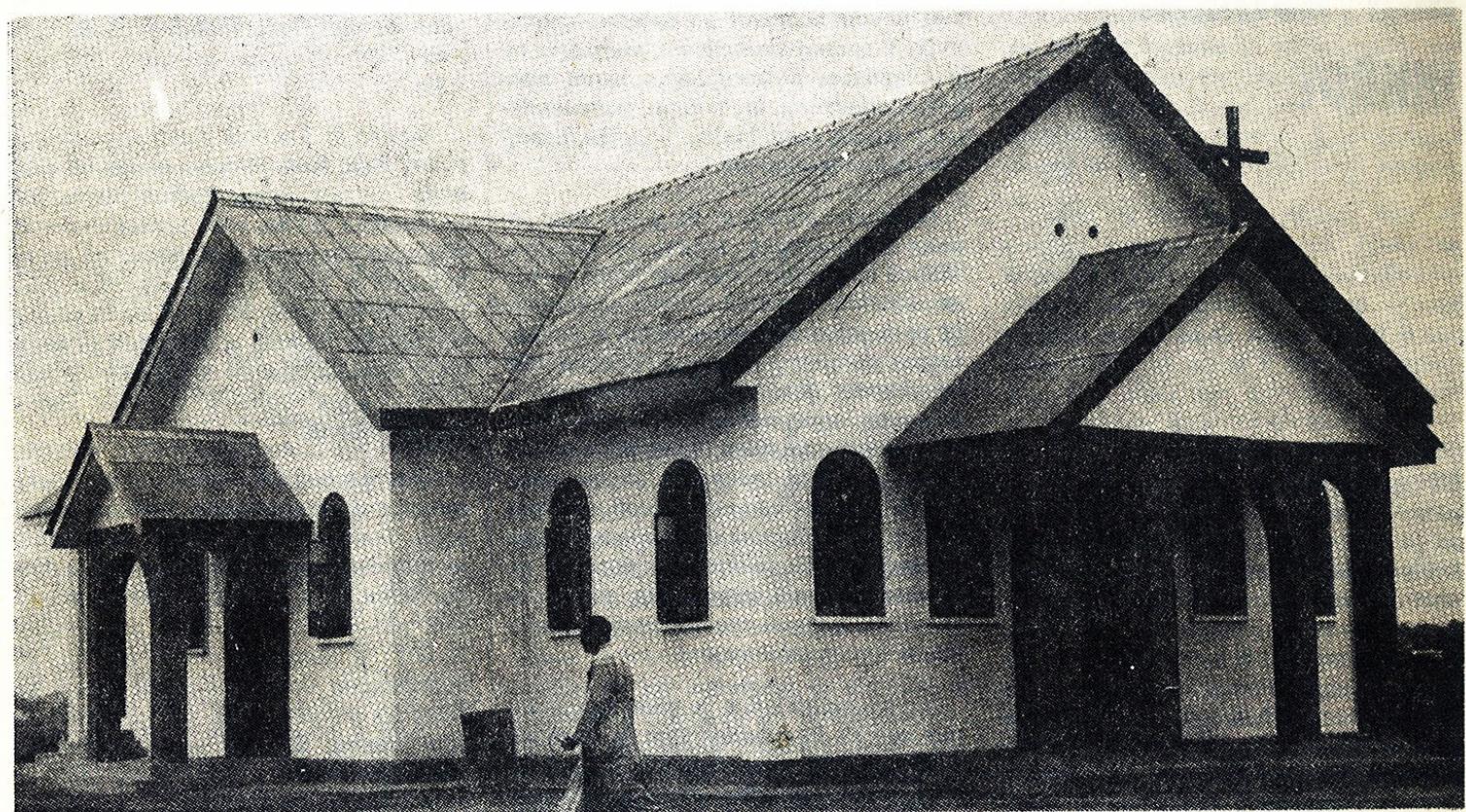

1983

Каменик

издање
шумадијске
епархије

2

Православље у Уганди

Православна црква у источноафричкој републици Уганди налази се под окриљем Александријске патријаршије. На сликама: 1. Једна нова црквена грађевина Православне цркве у Уганди. 2. Свештенство и верни дочекују епископа приликом доласка на једну црквену свечаност.

ПРАВОСЛАВЉЕ није теорија — већ истинит живот

Православље је нашло свој израз у богослужењу Цркве, са њеним песништвом и надахнутом химнографијом, том чудесном комбинацијом земаљског и небеског, природног и чудесног, личног и друштвеног, породичног и узвишеног, приступачног и неприступачног. У таквој атмосфери уздизања и посвећености, слављење Свете евхаристије — литургије — јесте тајанствено претстављање искупитељске жртве Богочовека, у којој су сви верни позвани да заједно учествују. У таквој атмосфери, величани су и слављени велики људи вере: проорци, апостоли, мученици, исповедници и изнад свих Мајка Божија, извор светlosti и живота.

Православље је исто тако идеал монашког и аскетског живота. Многи научници тврде да је монашки живот био духовна армија оних који су се борили за слободу духа и његову сврху: да омогуће човеку да живи живот праве философије, истинског и потпуниог пријатељства са утешењем мудрошћу Бога, Христа, и према томе да буду искрено опредељени. Овом идеалу светости и обожавања учило је Православље сваког члана Цркве; а то не значи само чудесно савршенство, већ исто тако значи да се живот у овом свету учини хуманијим и цивилизованијим.

Православље је увек било царски пут ка Еванђељу. Оно је садржавало цео и неповређен дух хришћанства против мрачног мистицизма различитих раскола, против надцентрализма и националистичког субјективизма појединих хришћанских деноминација. Његов идеал су увек били мера и хармонија. Православље никада не потцењује човека ни људско знање, природу или уметност. Оно никада није било нехумано, али је све очистило од греха. Православље је ход човека ка његовом Створитељу, ка узвишењу до обожења. Оно води човека до пуноће трајања у Христу и за Христа. Оно није само чиста теологија; оно је исто тако истинска психологија, истински хуманизам, прави начин да се живи сам и у друштву.

Знајмо да је наше Православље не само теорија, већ и дубок и истинит живота. За Православље живот је стално стварање, живљење и давање живота.

Шта је Православље? Брижљиво испитивање чињеница показаје да је Православље по својој суштини истина о Богу, човеку и свету, као што нам је то било откривено у учењу, животу и искупитељској жртви Богочовека; као што је то формулисао божански надахнутим срцем и душом свети апостол Павле; као што су својим животима то исповедали свети апостол Јован, кога Исус љубљаше, и остали апостоли и еванђелисти вођени Светим Духом.

Православље је дивна синтеза живота и догме, праксе и теорије коју су јасно предали православни свети оци. Сви ови велики духовници, својом светошћу и мудрошћу, својим жртвама и биткама, пружили су нам залог праве вере и живота, тај непрочењиви бисер хришћанства.

Православље је званична дефиниција и решење великог васељенских сабора. На овим саборима, Богом надахнути оци „користили су сву научу о души и били у разговору са Светим Духом”, показујући нам на решење проблема који стварно интересују сваког духовног човека, а, у исто време, положише темеље хришћанске културе и цивилизације.

Православље се потврдило и запечатило крвљу светих мученика свих векова. Ово је најбољи доказ да хришћанство није само теорија, већ живот и истина, ваљана борба, победа која надмашије окрутно насиље и потпуну материјалну снагу, победа и превласт духа.

Господ Исус Христос је у својој „Беседи на Гори” дао узорна, идеална правила према којима Његови следбеници ваља да живе. (Еванђеље по Матеју, главе 5—7).

Међутим, увек је било људи који су — у својој сујети — чак презирали Христове речи. За такве Он каже, и поручује: „Ко се постиди мене и мојих речи у роду овом грешном и прељуботворном и син човечји постидеће се њега кад дође у слави оца свога с анђелима светим” (Марко, 8:38).

Зашто је Господ Исус изрекао те речи? Зато што је знао каква ће времена настати пред Његов други долазак. Кад дубље, и са већом пажњом пратимо савремена збивања на пољу духовне и материјалне културе увиђамо да све води томе да ће се многи постидити Христа и Његових речи. А то, у ствари, значи: многи ће се чак и одрећи Христа и речи Његовог еванђеља.

Откуда то? У ововременом свету постоје и своје врсте (тобоже) разлози. Тако: једни, поготово они који диригују културним правцима јавног живота, а из неких својих посебних разлога, нису много наклоњени Христу и Његовом еванђељу. Отуда, ововремени човек не може више ни леђи ни устати а да му не набијају уши неком, каквом било, пропагандом, али никад у тој пропаганди да чује и неку реч еванђеља. Сад већ на свим континентима, чак и у хришћанским срединама, диригенти савремене цивилизације потржу хиљаде дневника и часописа у сврху пропаганде, која не само да није у сагласности са еванђелском науком, него је у много чему и против Христове вере и Цркве. Зато Христос и каже: „А кад дође син човечји по други пут на земљу да ли ће наћи веру на земљи?” (Лука, 18:8).

Други, пак, боре се само за материјалну културу: за високе положаје, за високи стандард, за високе плате, за високу моду... па им због нечег не погодују ове речи Христове. Такви онда цео свој живот проводе стрепећи за те своје једине идеале. Отуда и бојазан да то не изгубе па макар због тога изгубили и савест. Такви онда не доспевају да сагледају ни у своју сопствену душу, а камоли у душу свога ближњега да би увидели у своме ближњем и човека, а не да траже у њему или пословног партнера или саучесника у неком греху. И такви се онда клоне Христових речи! На жалост, што ви-

ЗЛАТНО ПРАВИЛО ЗА МЕЂУЉУДСКЕ ОДНОСЕ

ше бриге само за материјалну културу у свету то све више страха једних од других, то све више и претњи једних другима, све више неповерења и нетрпљивости, па и све више сукоба, све више отимачине тубе зараде и туђих живота. Зар је чудо ако је тако мало искрене вере и у међуљудским односима у таквој атмосфери!

И, сасвим јасно, ту се онда не мисли ни на какве Христове речи, јер уколико би их чули морали би да се застиде, пошто су те речи осуда за све: ратнике, поробљиваче, грабљивце, отимаче људских права, насиљнике, блуднике, похотљивице, беспиднике, бездушнике, сујетнике... и да не рећам даље!

Кад бисмо тако запитали: којих се то они све еванђелских речи стиде, верујем да би сваки од њих нашао у еванђељу речи које баш њега, лично, погађају и осуђују. Зато, а да би избегли стид, они и не желе да слушају речи еванђеља. Примера ради, узмимо само ове Христове речи:

„Све што хоћете да људи чине вама, чините и ви њима, јер је то закон и пророци” (Мат. 7:12). А то значи онда и обратно: како не желите да људи чине вама, не чините ни ви њима!

У тим речима садржано је златно правило владања за све међуљудске односе! Наравно, из напред речених разлога то није сваком пријатни заповест, поготово онима који владају светом, било као политичари, било као војници, било као трговци... Као пример, где се то најјасније види, узмимо ово: у неколико последњих година (па и сад) десило се, и дешава се, много проме-

на у структури политичких и друштвених односа у више држава, посебно у Африци и Азији. И, шта се дешава? Они, који су се, вероватно, оправдано борили против неправди и насиља својих претходника, чим дођу на власт напуне затворе онима за које мисле да ће им сметати у владању, а богме, и у личном богањењу. Док нису дошли на власт захтевали су за све своје суграђане једнакост у правима на материјална и културна добра и политичка определења, а сами, кад су узели власт, одмах су се сместили у дворове и увалили у изобиље на рачун народа. Дотле: захтевали слободу мишљења за све, а укинули сва мишљења, осим мишљења да су они „спасиоци народа”. Захтевали политичке слободе за свакога человека, а чим су узели власт укинуше слободу многима, па чак и онима од којих им најмање прети опасност. Дакле, све оно што нису желели себи то чине другима! И сви тврде да то чине у интересу народа. А кад таквима дође страдање или смрт, онда, неки чак сматрају да сав народ треба, поводом смрти таквих, да се претвара да жали за њима, као да ће цео народ пропasti због нестанка таквих који нису имали жалости ни према коме!

Свакако, хришћани ће оправдити што сам навео баш овакав пример, који се са педагошког гледишта неће неком учинити да је у еванђелском духу него да је више политичке природе. Међутим, такви се примери на воде због тога да би читаоце учинили свеснијим догађаја у свету, да би тако, као хришћани правили упоређење између тих догађаја и оног „златног правила” из еванђеља. И ја сам навео тај пример не зато што мислим да ми, само том простом кон-

статацијом, можемо решавати и политичке проблеме света, него само изражавамо тиме наше сопствено гледиште и реаговање на догађаје у свету, који и са у сагласности са нашим (еванђелским) гледиштем.

Осим тога и да укажемо како људи једно говоре а друго творе, па није онда чудо што им не годе Христове речи и што имају разлога и да се стиде. И, баш зато, речи Христове треба схватити тако да оне важе за све људске и међуљудске односе свих народа. Не видимо други излаз, јер људи су већ све начине испробали, а ствари — у моралном смеру — не иду набоље, него нагоре.

Зато, и поготово данас, кад се толико говори о потреби братства међу народима, сарадњи, коегзистенцији и миру свих са свима — ми упорно понављамо да ће људи и народи моћи да живе у миру и сарадњи само онда ако прихвате Христову заповест, као златно правило да чине другима оно што желе да и други њима чине! Јер, поразно је гледати како људи мисле да су само цивилизацијом прогнали нетрпљивост из света а она се увлачи баш, и путем те исте материјалне цивилизације, и то на свим линијама, сад већ и путем свих могућих такмичења, чак и спортских. Сви би ту да су изнад других, па ма то било и убитично, па ма то било и нечасним средствима и начином, па ма то било и сумњивих културних квалитета.

Христова истина да другима морамо чинити добро, макар и само у оноликој мери колико они нама чине, та мисао мора да прожима сваког разумног человека! Само та мисао може се данас назвати напредна мисао, па нико на свету, и ни у којој ситуацији, нема разлога да је се стиди! Човек мора прво ту мисао спровести у живот, не да би био светац (од тога смо још сви врло далеко) него да би био прво, и само, праведан човек; а и то би већ било доволно за садашњи културни ниво тамо где се неки још увек одушевљавају проповедањем нетрпљивости и насиља человека над човеком, па и целим народима.

Ето, зато нам служе као најозбиљнија опомена Христове речи: „Ко се постиди мене и мојих речи у роду овом прељуботврном и грешном, постидеће се и њега Син Божји кад дође у слави Оца својега с анђелима светим!”

Никола Антић

Незадовољство собом

Смисао покајања: самоиспитивање

Дан звани „Чисти понедељак“ треба да буде за сваког православног хришћанина дан промене. Многи неправославни сматрају да од тога дана до Ускрса треба да се нечега одрекну, као, на пример, пушења, пића, гледања телевизије, вечеравања ван куће у ресторанима, или томе слично. Тиме што ће тако нешто учинити, по западњачкој верској логици, они сматрају да ће себе, као, казнити, или добровољно предузети неко испаштање, и тако умилостивити Бога да би им опростио грехе и ослободио их свога вечнога суда и казне. То су благе верзије средњевековне праксе флагелације (бичевања). Нарочито у време великих несрећа, као куге, великих злочина, глади, грађанских ратова, флагеланти би формирали процесије (литије), прекрили лица своја марамом, разголитили своја рамена, и са вишеструком камцијом ударали себе, тако да су млазеви крви текли из рана проузрокованих бичевањем сопственом руком! Међутим, једногласним сведочењем не само целе Библије, већ и искуством и предањем Христовим црквама, знамо да је благодат Божија, као и опроштај и обећање „будућих дарова“ — божански поклон, дар. „Јер сте посредством вере благодаћу спасени, и то није од вас, — вели Апостол — Божији је дар; не (долази) од дела, да се нико не би хвалио“ (Еф. 2:8).

Православна наша Црква очевидно целим великопосним литургичким правилом упућује нас да на првом месту у тој спасоносној сезони нешто осетимо. Шта да осетимо? Нездовољство самим собом — ето, то! Ако макар мало смерности имамо, морамо бар у те дане признати да обично не штедимо речи током године изражавајући критицизам и нездовољство са несавршенствима наших ближих. Больје нам прија улога самозваног лекара него ли болесника. Наши сопствени промашаји, прекршаји, греси, већи и мањи, као да нису наша бри-

га! Ако покушамо да будемо искрени према самима себи мораћемо да призnamо да смо у тој улози, самоизабраној и улози која нам не доликује прилично смешни, као лекар који лечи друге од болести од које и сам пати. „Зато немаш изговора, човече који судиш, ма ко ти био; јер судећи другом самога себе осуђујеш — вели Свето писмо — пошто ти, судија, чиниш исто то“ (Римљ.2:1). Часни пост је Божији позив „судијама“ да испитају сопствени „слушај“ и „лекарима“: „Лекару, излечи сам себе!“. **Осетити тешет сопствених греха, осетити бол од сопствене болести, потражити лека за сопствену душу** — за то је време Великога поста. На прагу овога поста позив Цркве чује се кроз Апостол: „Дошао је час да се пробудите од сна... Ноћ је одмакла, а дан се приближио. Одбацимо стога мрачна дела и узмимо на себе светло оружје. Живимо пристојно — као по дану, не у пирровањима и пијанкама, не у блуду и раскалашности, не у свађи и зависности; него узмите на себе Господа Исуса Христа, и не старайте се за тело — како ћете задовољити пожуде“ (Римљ. 13:11—14). Овај позив је позив на промену, у мишљењу, резоновању, промену мерила, промену стила живота и става према Богу, ближњему и себи. „Метаное“, грчки израз, којим се у оригиналном тексту Новога завета изражава „Покајање“ јесте прва реч Христове проповеди у свету, после његова крштења од Јована. „Покажте се и верујте у еванђеље (радосну вест)“. „Метаноете“ дословно и стварно значи „промените мишљење“, или „измените свој став“, или „измените се умом“ — умовањем. Апостол вели: „Ми имамо ум Христов“ (1. Кор. 2:16). Горе наведене речи „узмите на себе Господа Исуса Христа“ изражавају баш то: мислите умом Христовим, мерице мерилом, критеријумом Христовим; сагледајте себе оком Христовим; охристовите се; чините и поступајте онако како би на нашем месту Христос поступио или како он очекује од оних који се његовим именом називају (хришћани)! Док је заповест Светога писма: „Не уподобљавајте се овом свету, него се преобразавајте обнављањем свога ума“ (Рим. 12:2), ми смо веома склони баш у томе да грешимо — прилагођавамо се свету уместо да се уподобљујемо Христу. Уместо да све више постајемо христолики, преобразавајући се и обнављајући свој ум вечито новим и обнављајућим Христом, ми патимо од склоности да се поистоветимо са непреображеним, нехристијанизираним светом око себе — посветовњачујемо се, што је исто што и рећи расхристи-

јанизирамо се. Тако, у духовију небудности многи крштени хришћани неприметно постаје крштени незнабожац. Његов низ вредности је истоветан са мерилима света и он живи, не руковођен“ умом Христовим”, већ „по људском предању, по светским стихијама“ (Кол. 2:8). Успаван, понесен струјама светских притисака „духом времена“! Тачније — **духом привремености!**

Света велика четрдесетница је у ствари као неки духовни семинар чија је тема: **Буђење и обнављање ума.** Наша стварност не оставља места ни весељу, ни пирровањима, ни пијанкама, ни зависићи, уколико имамо храброст да се бар за дан-два сагледамо какви јесмо пред Богом. Има места нездовољству пре свега и изнад свега. То благодатно и благотворно нездовољство природно произлази из уздаха: „Даруј ми да видим сопствене своје грехе и да не осуђујем брата својега“.

Иначе, без тога и таквога сагледавања и осуђивања себе самога, све друго што бисмо чинили или се одрицали било чега током поста, не значи пред Богом ништа! Чујмо о томе нелвосмислену поруку Божију преко пророка:

„Зашто постисмо, а ти не погледа, мучисмо се а ти не хтеде знати? Гле, кад постите, чините своју вољу и изгоните све што вам је ко дужан. Ето, постите да се препирете и свађате и да бијете песницом безбожно. Немојте постити тако као данас, да би се чуо глас ваш. А није ли ово пост што изабрах: да разvezеш свезе безбожности, да разрешиши ремење од бремена, да отпустиш потглочене и да изломите сваки јарем? Није ли пост у томе да преламаш хлеб свој гладноме, и сиромахе прогнане да уведеш у кућу? Кад видиш гола, да га оденеш, и да се не кријеш од свога тела? (То јест: да не окрећеш главу од друге деце Божије која су у беди). Тада ће синути видело твоје као зора, и здравље ће твоје брзо процветати, и пред тобом ће ићи правда твоја, слава Господња биће ти задња стража. Тада ћеш призивати и Господ ће те чути; викаћеш и рећи: Ево ме“ (Исаја 58: 3—9).

А почетак свему је: осетити своју грешност, недовољност, неквалификованост за улазак у Вечити Јерусалим, јер „у њега неће је ништа нечисто, ни онај који чини нешто гнусно и лажно, него само они који су уписаны у Јагњетовој књизи живота“ (Откривење Јованово 21:27).

Рајко Обрадовић

КАЛЕНИК — 2.

ПРЕД ЧАШОМ СПАСЕЊА

Стојећи пред Чашом спасења бројим многобројне грехе своје, кроз цео живот свој, и налазим да их је више него песка морског.

Све патње отапа својих носим на себи и под теретом њиховим вапијем Ти: отвори, Господе, уставе Твоје благодати, и очисти ме од греховне губе, вечито Здравље моје.

Молитву и пост препоручио си као најбољи лек за наше очишћење и поновно сједињење с Тобом, једини Човекољупче. Молитва чист вид вере може да Те не изгубим, а пост радости наду моју у Твој долазак, Господе светлоносни.

Дошао си да као Добри пастир положих свој живот за стадо своје (Јн. 10:11) и „предаш Себе за нас у прилог и жртву Богу на слатки мирис“ (Еф. 5:2). Зато кроз заједницу са Тобом слаби постају јаки.

Ти си својим доласком у свет и својом божанском науком указао на истински живот. Ти си биолошком појму живота дао метафизички значај и повео свет у наручје Божје. Ти си човека уздигао као „слику и прилику Божју“, ишчупао из духовног ропства и открио му тајну духовне слободе.

Господе, у овој долини плача, осећам се заробљеником и робом греха, и стојећи пред Чашом спасења, топло Те молим:

Дај ми, Свеблаги Господе, кротост и скрушеност Давида, мудрост Соломонову, покајање Манасије, дар пророчанства Исаије, плач Јеремије, виђења Језекиљева, веру Данилову, племену побожност Твојих старозаветних изабраника који су били одушевљени сведоци обећања Твога — да нећеш оставити да пропадну они који к Теби валију за спасење.

Верујем, Господе, и исповедам, да сви који чувају Твој завет и испуњавају Твоје заповести — осећајући на себи, од века до века, Твоју милост и Твоју љубав. Јер Ти им прашташи грехе, лечиш њихове недуге, избављаш од смрти живот њихов, и увенчаваш их славом неувелом.

Да, Господе, дубоко верујем и исповедам, да душа сваког човека одлази тамо где је за кратке дане свога земаљског живота припремила место према избору своје слободне воље. Зато Те, са жаром сазнања своје немоћи и грешности, а вером и надом у Твоје велико и неисказано милосрђе, молим: дај ми, Господе, чистоту срца Авеља, да бих Ти принео мирисну жртву покајања; да само у Теби видим једини циљ сво-

га живота и битисања; да бих Ти био послушан, веран и предан као старозаветни патријарси, пророци и праведници, као и велика новозаветна војска на челу са свештеним духовним апостолским збором.

Поруком „Ходите к мени... (Мт. 11: 28)" позвао си све народе свих времена да Ти следе. И, заиста, за Тобом иду многи, али сви нису постали Твоји достојни ученици, јер **ко хоће за Тобом да иде мора да се одрекне себе и узме крст свој** (Мк. 8:34). А Твоји су кораци увек управљени нама људима. Ако нису међу нама, у нашем животу, у мислима и делима нашим, треба да подигнемо очи своје и видећемо Те на превоју једне прекретнице. То је наша, људска, епохална прекретница, на коју си Ти утиснуо свој неизбрисиви печат.

Ти увек долазиш да нам помогнеш и да нас спасеш, једини Спаситељу наш.

И данас, после много векова, Ти стрпљиво и са пуно љубави чекаш на праговима људских душа.

Твоје стрпљење је дуго и велико. Зато и не присиљаваш, већ чекаш, јер знаш да је прелаз из греха у васкрсење тежак подвиг за потомке Адамове, Искупитељу наш.

Свет у коме би самоодрицање било највећа тежња душе био би најсрећнији, јер би у њему живот био пун и савршен. Али свет у злу лежи.

Да бисмо сазнали како изгледа свет без Тебе, не треба ићи далеко уназад. Може нам то испрочати и време у коме живимо: да ли би била могућа толика мржња, отуђење, злоба, крвопролића, телесна и духовна нечистота у свету, када би у нашим домовима, срцима и душама био присутан Ти, Господ и Бог наш. Зато је живот без Тебе увек и свуда празан и бесцртјан.

Господе, светлоносни, обсјај душу моју, растрзану људским обманама, светлошћу Твога Божанског зрака, да бих дошао до највећег знања: богопознања.

Заиста, данашњи дан већине синова људских испуњен је већим делом бригама за дан сутрашњи. Но мало је оних у који верују у Твоје обећање, који све своје наде и своје бриге полажу на Тебе. Заиста, Господе, мало је оних који последњим уздахом не тугују за овим пролазним светом, већ за блаженим и вечним Сутра.

Господе, ако има и једно добро дело на моме земаљском путу, ради њега једног избави ме из ове долине плача, Љубави моја.

Као тајна над свим тајнама, стојећи пред Чашом спасења, кроз Свето причешиће, пред нашим духовним очима уздиже се тајanstveno сједињење земље и неба, временског и вечног, људског и божанског, човека и Бога.

Ово је велика тајна, Љубави неизрецива.

Одевени у хаљине својих грехова, често пута приступамо Ти, Господе, без сазнања о својој грешности. Многи од нас прилазимо Ти пасивно, чак равнодушно. Такво расположење твари нове грехове на бреме стarih грехова са којима стојимо пред Тобом. То бреме је утолико веће и теже, уколико је наше сазнање о њима мање, Господе свезнајући.

Морални пад учинио је да слабије осећамо тежину греха. Грех нас је удаљио од Тебе и ми смо постали робови греха. А највећа сметња покајању и слободи од греха су телесне страсти.

Покајање је признање погрешног пута. Но шта нам вреди покајати се ако у нама остају жеље за овим светом и свим што је у овом свету. Све док се не отргнемо из наручја овог света и не пружимо руке Теби, и не трасирамо нов пут себи, наше ће покајање бити тапкање по старом путу.

Искрено покајање је трептање душе пред Тобом: „Како ћу ући у Твој дом, Спас? Зато стојећи на изворима Твоје божанске милости, попут Давида, вапијемо Ти: „Смиљуј се на ме, Боже, по великој својој милости, и по великој својој доброти очисти моје безаконе“ (Пс. 50:1), сећајући се речи Твојих: „Благо онима који плачуј, јер ће се утешити“ (Мт., 5:4).

Стојећи пред Чашом спасења из дубине вапијем Ти:

„Безакоња моја оправти, Господе, који си се од Џеве родио, и срце моје очисти чинећи га храмом Твога пречистога Тела и Крви; не одгурни ме од Твога лица Ти који имаш безмерно велику милост.

Како ћу се ја недостојни усудити да се причестим Светињама Твојим? Јер ако се усудим да Ти са достојни ма приступим, одећа ме окривљује, јер није свечана, и заслужићу осуду многогрешној души својој. Очисти, Господе, прљавштину душе моје и спаси ме, јер си човекољубив.

Многобројна су, Богородице, моја сагрешења; Теби прибегох, Чиста, тражећи спасења: посети болну душу моју, и моли Сина свога и Бога нашег, да ми оправти ова зла што учиних једина Благословена.“

(Тропари пред Свето причешће).

Приступајући Чаши спасења, исповедајући Те, исповедам се Теби, Господу и Богу својему:

„Верјем, Господе, и исповедам да си Ти заиста Христос, Син Бога живота, Који си дошао у свет да спасеш грешнике, од којих сам први ја. Још верујем да је ово само пречисто Тело Твоје, и ова сама пречасна Крв Твоја. Стога Те молим, смиљуј се на ме, и оправти ми моја сагрешења, хотимична и нехотимична, која учиних речју, делом, свесно и несвесно, и удостој ме да се неосуђено причестим Твојим Тајнама за опроштење грехова и за живот вечни. Амин.

Ево, приступам божанском причешћу. Саздатељу, не спали ме причешћем, јер си огањ који спаљује недостојне, већ ме очисти од сваке нечистоте.

Прими ме данас, Сине Божји, за причасника Тајне вечере Твоје, јер нећу казати Тајну Твојим непријатељима; нити ћу Ти дати целив као Јуда, већ као онај разбојник исповедам Те: сети ме се, Господе, у царству Своме.

Нека ми причешћивање светим Твојим Тајнама, Господе, не буде на суд или суду, већ на исцелење душе и тела. Амин.

(Молитва пред Св. причешће).

Драгослав М. Степковић

Православље у свету

АЛЕКСАНДРИЈСКА ПАТРИЈАРШИЈА

Александријска патријаршија је у прошлости имала врло истакнуту улогу међу осталим православним патријаршијама, а углед њеног патријарха је био врло велики. Она је, несумњиво, апостолског порекла, иако о томе немамо података у Светом писму. Њеним оснивачем се сматра свети апостол Марко. Свети апостол Лука нам је оставио подatak да су и неки Египћани били сведоци силаска Светога Духа на апостоле у Јерусалиму, у виду огњених језика, а такође и слушаоци огњене беседе светог апостола Петра о рођендану

Христове цркве (Дела апостоласка 2:10).

Александријска црква нам је дала не само оце монаштва — преподобног Антонија, Пахомија и Макарија, већ и велике богословске писце као што су Пантен, Климент Александријски, Ориген, Дионисије Александријски, Дидим и многи други представници Александријске школе, која се с правом сматрала богословским факултетом целога Истока. Она нам је дала велика светила Православне цркве св. Атанасија Великог и Кирила, борце против аријанске и несторијанске јереси.

Будући да је у Александрији цватала астрономска наука и да је ту била чувена астрономска опсерваторија, Први васељенски сабор (325) је овластио Александријску цркву да сваке године унапред јавља свима црквама датум слављења Ускrsa. На истом Сабору је Александријска црква добила под своју јурисдикцију Египат, Ливију и Пентаполј.

Александријски патријарх предаје новом епископу жезал као симбол епископске власти. Облик митре коју има патријарх разликује се од митре епископа. У давној прошлости византијски цар је у знак захвалности поклонио Александријском патријарху своју круну, која је имала овакав облик; тај стари облик патријарашке митре сачуван је до данас.

Ова позната патријаршија није дуго живела у миру, јер је у борби са разним јеретицима и непријатељима хришћанства провела низ векова, носећи храбро крст страдања, под којим никада није поклекла. Године 995. Александријски патријарх је преместио своје седиште из Александрије у нову египатску престоницу, Каиро.

Утврђивањем династије Фатимида настаје велико гоњење хришћана. Ступивши на престо, Гакем (996—1020) је срушио храм на Господњем гробу и издао указ о рушењу свих православних храмова. За време владе овог калифа срушено је око 30 000 храмова и манастира. Ништа није било боље ни у време крсташких ратова. Тадашњи Александријски патријарх Никола, који је знао да се ови ратови воде по наређењу папе, замолио је папу Инокентија III за помоћ. Место помоћи добио је писмо којим га је папа похвалио „што је очувао своју доброту у овом искувеном свету и остао као љиљан у корову”.

После крсташких ратова дођоше нова гоњења и патријарх Александријски Никола III морао је избегти у Цариград, где је осудио срамну улогу учесника Лионске уније. Слично ће поступити и Александријски патријарх Филотеј, који је председавао у цркви Свете Софије у Цариграду када је забачен заштитник Флорентинске уније патријарх цариградски Григорије Мама.

У најтежим временима Александријска патријаршија је имала учени патријархе Силвестра, Мелетија Пигаса и Кирила Лукариса, који беху украс целе Православне васељенске цркве.

Крајем 18. века ова Патријаршија је имала једва 2000 православних душа, окупљених око неколико православних храмова. Међутим, од почетка 19. века патријарси бораве на територији своје патријаршије и број православних почиње да расте.

После I светског рата на престолу ове Патријаршије седели су угледни патријарси Фотије (1925) и Мелетије II (1935), чијом је иницијативом 1923. године сазван Свеправославни конгрес, на коме је учествовала и наша Црква у лицу митрополита црногорског-приморског др Гаврила, потоњег великог патријарха Српске православне цркве, и академика др Милутина Миланковића.

Његово блаженство Николај VI, Александријски патријарх, благосиља архимандрита Фрументија и забраног за епископа никопољског.

Ситуација се данас у Александријској патријаршији, захваљујући мисионарској делатности, побољшала и број њених верника расте из године у годину. Године 1961. Александријска патријаршија је имала око 100.000 верника, а сада, захваљујући њеном мисионарском раду у Африци, тај број је много већи.

Александријска патријаршија има данас 14 епархија, 13 епархијских архијереја (са патријархом 14), 10 викарних архијереја, 195 храмова, 3 манастира, 1 метох у Атини и 89 свештеника.

Патријаршија издаје чувени лист „Пантенос”, а прошле године отворила је нову теолошку школу за православне хришћане у Африци. На челу ове школе налази се викарни епископ др Анастасије Јанулатос, професор Богословског факултета из Атине. У школу се уписало 32 студента. Зграда богословске школе је подигнута пре неколико година приложима блажене успомене архиепископа кипарског Макарија, који је приликом свог боравка у Кенији, 1974. године, крстио неколико хиљада људи. Видевши потребе младе Афричке православне цркве, архиепископ Ма-

карије је материјално помагао православним хришћанима у источној Африци да подигну зграду богословије.

Свештенички кандидати из Африке студирају и на другим богословским школама (Атина, Солун, Букурешт, Парис и Њујорк).

Сестринска православна црква Александрије одржава живе везе са свима православним црквама у свету. Нашу цркву су, у новијем времену, посетила два Александријска патријарха, Николај (августа 1937) и садашњи патријарх др Николај VI (маја 1969).

Она такође, заједно са осталим православним црквама, узима учешћа у дијалозима са римокатолицима, англиканцима и старокатолицима. Недавно је митрополит картагински Партелије, из Триполиса, Либија, председавао у вршачком Владичанском двору приликом заседања треће поткомисије за дијалог између Православне цркве и римокатолика. Том приликом је служио и литургију у Саборној цркви у Вршуци, на Свету Петку, и одржао помен свом дугогодишњем пријатељу блаженопокојном епископу Висариону.

ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ И
ДА СЕ НЕ ПОНОВИ

Четрдесетогодишњицо мученичке смрти владике Горазда епископа чешког и моравскошлеског

Навршило се четрдесет година од оних трагичних догађаја, када су нацистички окупатори зверски истребили чешко село Лидице, близу Прага, због сумње да је оно у вези са атентатом на немачког протектора Хајдриха. Тада је на лицу места убијено 184 мушкица, а од 196 одведенних жена и 96 деце из концентрационих логора вратило се 146 жена и 16 деце. Овај бестијалини чин побудио је у целом свету велико гнушање према немачком фашизму. У послератном периоду Лидице су биле поново изграђене и постале симбол борбе против фашизма и за мир у свету. Са Лидицама је повезан један од најстрашнијих периода фашистичког терора за време хитлеровске окупације Чехословачке — хајдрихијада.

ЕПИСКОП-МУЧЕНИК
Г О Р А З Д
(Павлик, рођ. 1879,
еп. 1921—1942)

био је архијереј
Српске цркве под
чијом јурисдикцијом
се налазила
Православна црква
у Чехословачкој
све до 1948. године,
када је уступљена
под окриље Руске
православне цркве.

По доласку Рајнхарда Хајдриха у Праг почело је гоњење хиљада чешких родољуба; било је уведено ванредно стање, у коме су као жртве пале стотине родољуба. Dana 27. 5. 1942. група чехословачких падобранаца — Јан Кубиш, Јосеф Габчик, Јосеф Бублик, Јан Хруби, Јосеф Шварц, Јосеф Валчик и старешина Адолф Опалка — извршила је атентат на Р. Хајдриха. У организацији ове акције родољуба суделовала је и Чехословачка православна црква са њеним владиком Гораздом (Матијом Павликом) и представницима саборне цркве св. Бирила и Методија у Реслиној улици у Прагу др Владом Петром, А. Вацлавом Чиклом као и председником скупа старијих Јаном Соневендом. За учествовање у покрету наша (Чехосл. правосл.) црква је платила највишу цену, поготову што је код нас (у ЧСР) била црква млада, на почетку свог процвата, у среду плодног рада, за који јој је био толико неопходан мир и спокојство.

Пре атентата на Р. Хајдриха размишљали су најближи саучесници храбрих падобранаца, где да их сахрију. После процене свих могућности дошли су до закључка да ће најпогодније привремено скровиште бити крипта православне цркве св. Бирила и Методија, коју им је предло-

жио Јан Соневенд уз сагласност оца др Петрека. Др Петрек преузимао је поједине падобранце, преносио им намирнице, посећивао их, бринуо се о лекарској нези, омогућавао им везу с другим учесницима атентата и познаницима. Помоћ падобранцима пружали су и други појединци и организације покрета отпора.

Учествовање православних на конкретном акту протеста против фашистичког терора није случајно.

Православна црква у Чехословачкој била је обновљена као реализација давне свести континуитета са византијском мисијом Бирила и Методија у Великој Моравској и са свешћу о егзистенцији самосталне националне Цркве у 9. веку Чехословачка православна црква је основана у немирним данима после I светског рата као део ослободилачког покрета и са њим повезаног реформног верског покрета, који је био врхунац чешког верског и националног протеста против ненационалног и конзервативног карактера Католичке цркве код нас.

Када је тридесетих година дошао у Немачкој на власт фашизам, први чешки православни владика др Горазд уочио је рано, каква опасност прети миру и Европи. Православна црква се приклучује покрету цркви, које ће се својски трудити заближавање и пријатељство међу народима. Владика Горазд позива све вернике да малим или сврсисходним деловањем доприносе проширењу мира и разумевања међу народима и укорењењу мирољубиве коегзистенције међу људима свих националности, свих вера и друштвених положаја.

Православна црква учествовала је у манифестационим мировним скоповима и иступала са прогласима и изјавама против рата а за очување мира.

Дана 16. 6. 1938. састао се епархијални скуп Православне цркве, који је усвојио и објавио антиратну резолуцију. Чешка православна црква осудила је са хришћанског становишта сваки освајачки рат који има за циљ поробљавање било које нације. Позвала је на молитве за мир цelog света и изјавила „ми смо чврсто решени да жртвујемо све па и животе за слободу чехословачког народа и за безбедност и лепшу будућност наше отаџбине”. Владика Горазд је на скупу осудио теорије надрећености једне расе над другом као теорије антихришћанске, осудио је тоталне и диктаторске ставове и методе фашизма. После минхенског диктата и присвајања Судета од стране

немачких фашиста, др Горазд је јавно осудио концепције чехословачке спољне политике, која се срушила као последица нечасног поступка француске и енглеске владе, и послала свим патријарсима, митрополитима, архиепископима и епископима поруку, којом позива светско јавно мњење против окупације пограничних обласи ЧСР, и то преко Православне цркве, верника па до представника њихових народа и држава.

После немачке окупације Чехословачке, владика Горазд је позвао вернике да се уједине, истрају и раде даље за Цркву и отаџбину јер, веровао је да окупација неће трајати вечно. У православљу је видео гаранцију чврстог националног става, брану против германизације. Зна се да су братске православне нације задржале национални карактер своје Цркве и по хиљаду година. Како је Чешка православна црква, вођена владиком Гораздом, озбиљно схватала националну и хришћанску мисију и свој противрватни став, доказала је за време хајдрихијаде. У њеном крилу израсли су људи као што је био Јан Соневенд, др Владимир Петрек и Вацлав Чикл, који су се 18 дана, за време најжешћег беса фашиста, бринули о седморици атентатора на Хајдриха.

Последице њиховог херојског подухвата против фашиста биле су трагичне. Др Петрек, Вацлав Чикл са супругом, Јан Соневенд са супругом и ћерком, Вацлав Орнест црквењак са целом петочланом породицом, Марија Грузинова, секретарица Епархијске канцеларије били су убијени. Преосвећени владика др Горазд, први православни владика чешки и моравскошлески написао је сутрадан после хапшења својих свештеника и верника три писма главним представницима државе и протектору, и понудио је свој живот за спас ухапшених и цркве.

Дана 4. септембра 1942. био је, после нељудског двомесечног мучења, на стратишту у Кобилисима стрељан. Својом херојском смрћу је заслужан за пораз фашизма, за Чехословачку Републику и њен живот у миру. Владика Горазд је 1945. године од председника Републике посмртно одликован Чехословачким ратним крстом 1938. *in memoriam*.

Православна црква у Чехословачкој, имајући у сећању владику-мученику Горазду, залаже се у покрету за мир, праведност и пријатељство међу народима, јер је била и јесте Црква народна, идући за својим народом и у најтежим временима.

ДЕЛО ЗА ТРАЈАЊЕ

Поводом изложбе Милутине Величковића одржане у Крагујевцу од 1. до 14. новембра 1982. године

Милешева у Анђелу или Анђео у Милешеви — један од радова Милутине Величковића на изложби у Крагујевцу.

Сликар има право на враћање у прошлост која траје. Повратак прошлости је за правог сликара избор у стварности и указивање на путеве који долазе. Милутин Величковић — син пок. проте Драгослава је сликар стварности која умивена прошлним буди жеље сутрашњости. Живи у овом сликарју Богородица и Бели Анђео, Лепи Јован и опет Богородица Одигитрија. Стопио се овај сликар са Распећем и Благовестима, Светим Николом и опет Скидањем са крста.

Уписао је у себе мисао Светог Саве и Светог Симеона и зато му није било тешко да својим оком и кичицом поново гради: Студеницу и Хиландар, Жичу и Грачаницу, Сопоћане и Милешеву, Дечане и Морачу. Оживео је пред очима Белог Анђела и Милешеву, па човек не зна да ли се Милешева налази у Анђелу или Анђео у Милешеви. Оживео је пред очима Лепог Јована, па је тешко разумети шта више снажи уверењем Јован или Сопоћани. Оживео је Распеће у Студеници, па га је тако насликаног лако препознати у сваком другом Распећу. Освежени епископ из Ликије може да украси улаз у сваки манастир имена Светог Николе... И тако редом, било да слика кубе или припрату, кров или розете, небо или звоник што пара у висине, ратника или чувара манастира, увек је на свој начин нов, искрен, непоновљив. Он не понавља познато, већ открива ново у познатом. Он не ствара да би се исконо препознао већ у њему истиче све оно што ће и после њега живети.

Потамнела фреска у његовој руци добија светла чију су даљину могли да сневају њени творци. Фреска коју је зуб времена покушао да ишчили постаје његовим садржајем и обликом дело које тек почиње да живи. Сликар је јасан и определјен у ставу и поверењу према свему ономе што прохујали векови нису могли да покрију.

Сликар једноставно саопштава истицу и зато му није тешко да своја дела не само изложи већ и да њима убеђује.

Сликар је у себи објединио разум, осећања и вољу, и зато му није било тешко да своје несумњиве способности потврди. Сликар је показао да може, уме и хоће, јер како би другачије овако прекрасно у себи објединио: способности, знање, умење и интересовање.

Сликар је још једном потврдио чињеницу да уметник никада не може бити разагет између боја и садржаја. Истинско дело сликара означено је јединством сликарске вештине, познавања садржаја и љубави за прави извор надахнућа. Дело овог сликара зато има своје трајање. Када дело остаје за трајање, онда је и његов творац сликар трајања.

Зов прохујалог обавезује сликаре да даља надахнућа. Одзив овом зову Величковићу неће бити тежак јер га је дубоко постало свестан. Човеку је тешко док не сазна истину и себе у њу не упути. Милутин Величковић је сазнао истину, и зато ће му не само ова изложена дела, већ и сва наредна бити надахнуће истине.

др Ж. Марковић

Секте су све активније

Недавно је, у издању Жичке епархије СПЦ, изашла из штампе књига проф. Лазара Милина „Црква и секте“ (као б. књига његовог обимног дела „Научно оправдане религије — апологетика“). Крајни циљ ове књиге је, како каже њен писац, да читоцу покаже пут хи Христу и Његовој Цркви, кроз лавиринте сектских мудровања. Овде из те књиге објављујемо неке одломке.

Поједине секте нарочито су активне међу православнима

Устав СФРЈ проглашује два принципа која су од битног значаја за статус верских заједница на територији СФРЈ:

- принцип одвајања Цркве од Државе и
- принцип слободе вероисповести.

По том принципу верско убеђење је приватна ствар сваког грађанина, и свако може, по своме личном схватању, брати којој ће верско заједници припадати, и да ли ће уопште припадати и којој верској заједници. Не мора да припада ни једној. Свакој групи верника, која се пријави код власти, дозвољава се слобода верске делатности, уколико та делатност не би била у супротности са основним принципима Устава и државних закона. Ниједна вера није државна вера, као што је било пре I светског рата.

Што се тиче броја регистрованих верских заједница на територији СФРЈ стање је знатно друкчије него што је било између два рата. Из Америке и Западне Европе приспела су овамо многа нова верска учења и верске организације које су се размахале пуном паром, нарочито међу православнима, проповедајући „спасење“ — које се, дабо-ме, постиже једино код њих. Колико која верска заједница има чланова, верника, то је код нас тешко, и немогуће сасвим тачно утврдити. . .

Има и таквих верских заједница — сект које делују и, кроз безобзирну пропаганду, врше своје „мисионарење“ нарочито међу православнима, као да смо многобоши и незнабоши, као да никад нисмо чули за Христа и Еванђеље; они су себе прогласили позванима да нам донесу „спасење“, „еванђелску истину“, „светлост Библије“, да нам „проповедају реч Божју“. Те секте имају међу собом понекад великих сличности, али и разлика. Довољна је понекад врло знатна разлика па да се сама секта подели у више огранака који су међу собом ривали, па су зато и нетрпељиви. Додуше, нема више нигде неког насиљног привођења у своју веру. Али зато има још како упорног и настрљивог пропагирања, прозелитизирања, или „мисионарења“, нарочито од стране поједињих верских секта.

Овде је списак верских заједница које делују међу нама:

- 1) Савез баптистичких цркава у СФРЈ — центар Загреб
- 2) Независна баптистичка црква — центар Падеј
- 3) Хришћанска адвентистичка црква — центар Београд
- 4) Унија реформног покрета адвентиста седмог дана — Београд
- 5) Реформни покрет адвентиста седмог дана — Београд
- 6) Црква Божија седмог дана — Гложан — Нови Сад
- 7) Црква Божија — центар Винковци
- 8) Хришћанска верска заједница Јеховиних сведока — центар Београд
- 9) Тринаест Јеховиних синова — Бачко Петрово Село
- 10) Црква позног даждба — центар Осијек. (Основали су га неки национални радници који су били на раду у Немачкој, али пошто нису имали присталица вратили су се у Немачку, па је тако ова „црква“ ишчезла из Осијека.)
- 11) Христова пентекостна црква — центар Загреб
- 12) Христова црква браће у СФРЈ — центар Бачки Петровац
- 13) Христова духовна црква јеванђелске браће — Београд
- 14) Исус Христ „Божија црква светих“ — Загреб
- 15) Нова апостолска црква — центар Младеновац
- 16) Методистичка црква у СФРЈ — центар Скопље
- 17) Господња нова црква која је Нови Јерусалим — Београд
- 18) Нови мир (Нови Салим I) — центар Нови Сад
- 19) Христова духовна црква малокрштених — центар Суботица
- 20) Христова духовна црква велиокрштених — Суботица
- 21) Христова црква ногопраних — центар Врдник
- 22) Хришћанска назаренска заједница — Београд
- 22) Мали хришћани — центар Бечеј
- 24) Филаделфија — центар Суботица
- 25) Верска заједница езотеријски универзитет — центар Загreb
- 26) Црква светаца последњих дана (Мормони) — центар Београд — Задар
- 27) Слободна Католичка црква — Загreb
- 28) Заједница исламских дервишских редова — Призрен

Може бити да постоји још и понека непријављена верска заједница, можда ће се сутра-прекосутра јавити и неке нове. Говори се да постоји чак и секта сатаниста, да има извесних секата пореклом из Азије, на идејним темељима будизма и хиндуизма. Но, нема их у списку званично пријављених.

Као што се види, списак је врло богат „ревнитељима за Реч Божју“... Мада се међусобно разликују, и мада се међусобно разликују, и мада се сви они заједно узети разликују од атеиста, ипак у односу на Православну цркву они представљају велику опасност, према оном Блихеровом правилу: марширати одвојено — тврди заједно! . . .

(„Црква и секте“, стр. 55—56, 57—59)

НЕКОЛИКО ПОДАТАКА О ВЕРСКИМ ЗАЈЕДНИЦАМА У СФРЈ

„Католичка црква“ је, према статистици од пре неколико година, имала око 2.700 жупа, 182 мушки и 415 женских самостана; око 3.100 бискупијских свештеника, 1.768 редовника, 8.600 редовница, 120 новака, 280 кандидата за редовнике и преко 800 номинација и приправници.

Српска православна црква има 28 епархија (21 у земљи и 7 у иностранству), око 2.400 парохија, око 180 женских и мушких манастира и око 2.200 свештеника, монаха и монахиња.

Македонска православна црква има око 225 парохија, 102 манастира, 239 свештеника и десетак монаха.

Исламска заједница у своја четири сабора има око 1.600 верских службеника и у последње време изградила је велики број џамија.

Евангелистичка црква има 18 цркава, 13 црквених општина, пет филијала, 12 свештеника и 23 проповедника лаика.

Евангелистичка хришћанска црква аугзбүршке исповести има 12 цркава, 15 свештеника и 20 проповедника лаика, а Словачка евангелистичка црква аугзбүршке исповести има 27 општина.

Реформаторска хришћанска црква — калвинистичка, има 43 свештеника у 43 црквених општине и 9 филијала, око 60 цркава и богомоља.

Баптисти имају 54 црквених општине, око 20 проповедника и лаика.

Методистичка црква има око 400 проповедника.

Хришћанска адвентистичка црква има 300 месних цркава са више од 120 професионалних проповедника.

Хришћанска заједница Јеховиних сведока има 104 општине. Христова пентекостна црква има 72 црквених општине и око 70 проповедника.

Јеврејска заједница има 35 јеврејских општина, а свака од њих има поред осталих и верску секцију. Професионалних службеника нема, већ функције рабина врше појединачнији лајци.

У Југославији делује још много мањих верских заједница, а већ сам њихов списак сведочи за себе о траговима што су га на овом подручју оставили различити материјални и духовни утицаји: Христова духовна црква ногопраних, Христова духовна црква малокрштених, Мормони итд.“

(„Базар“ број 458 6. августа 1982. с. 13)

Погодно тле за делатност секта

Где се слабо познаје православна вера ту је плодно тле за делатност секта

Секташтво међу православним Србима је појава релативно новијег датума. Ако узмемо да су назарени прва секта која се појавила међу православним Србима, а то је било у другој половини Деветнаестог века, онда можемо рећи да се на тлу Српске цркве није до данас појавила ни једна верска секта домаћег порекла. Све су оне увезене из иностранства у току последњих 120 година. А у времену после II светског рата оне су се нагло и изузетно умножиле како по броју својих припадника, тако и по броју својих врста.

Узроци тако наглом развоју секта су вишеструкчи. Сваки секташ има својих личних разлога и повода зашто је отишао у ову или ону секту. Разуме се, те разлоге не може нико избројати. Али, могу се наћи извесни разлоги који су општи, или бар за многе заједнички.

Опште стање у свету

Ту бисмо пре свега могли споменути опште политичко и психолошко стање у данашњем свету. Људи који памте прошли рат, још нису преоблели психичке трауме нити заборавили страхоте протеклог рата. А политичка атмосфера у свету, упркос великим напорима свих мирољубивих елемената, ипак је толико наелектрисана ратном психозом, да свакога часа понегде избије понеки локални сукоб који озбиљно прети да се претвори у нови светски пожар.

Секташи свих врста, нарочито они који очекују хиљадугодишње Христово царство, користе ту психозу у страху од новог светског рата, па читајући својим слушаоцима и клијентима оне стихове из Светог писма који говоре да ће пред други долазак Христов „настати времена тешка“ (2. Тим. 3:1), да ће многи отпasti од вере, „јер ће доћи време кад здраве науке неће слушати, него ће по својим жељама накупити себи учитеље као што их уши сврбе. И одвратиће уши од истине и окренуће се ка гаталицама“ (2. Тим. 4:3—4), да ће се појавити многи лажни пророци и лажни христоси, дат ће бити глади и помора, да ће устати народ и царство, да ће се међу људима безакоње умножити и охладиће љубав многих, да ће хришћани бити гоњени, да ће се „Еванђеље проповедати по целом свету за сведочанство свима народима“ (Мт. 24:6—14 — читајући дакле, и тумачећи те речи из Светог

писма, они на слушаоце остављају утисак да знају будућност и да им у свему треба веровати и поћи за њима.

Дабоме, тактика захтева да се не остане само на голим цитатима из Светог писма. Треба то поткрепити и спољашњим очигледним чињеницама. У томе им нехотично помаже штампа и савремена техника. ... Комуниципациона средства обавештавају нас данас о свим догађајима у свету — за тили час сазна се на свим континентима ма и за најмањи земљотрес који се негде деси, за сваку буну, за сваки атентат! На тај начин појачава се утисак да ми живимо све у самим земљотресима, бунама, ратовима, моралној поквареноности поготово сексуалној. Добија се утисак да је све то сада у великој мери појачано у односу на претходна времена, као да у ранијим временима није бивало свега тога. Међутим, тај утисак је у приличној мери варљив. Свега тога бивало је у свим временима, од Каина сина Адамова па до данас. И ратови и убиства и буне и земљотреси и помори и глади и помрачња и падања звезда (метеорита) и сексуалне поквареноности — свега тога бивало је и раније! О овоме постоје сведочанства и у самом Светом писму, скоро свакој страници. „Нема ништа ново под сунцем“ (Проп. 1:9) каже Соломон, „осим Господа Исуса Христа“ — додаје Дамаскин.

Сугестивним читањем, вештом пријском, још вештијом монтажом библијских цитата и дневне штампе створе секташки проповедници код слушалаца снажан утисак, изазову психозу у страху од Божијег суда и поновног доласка Христовог који је ту „на вратима“, који ће се десити „још за живота ове генерације“, а тада људи траже спаса од „зла“ које неминовно долази. А где да нађу спас? Па у покајању! А покајање по речима и наговору секташких проповедника, то значи прелазак у њихову „јединоспасавајућу“ веру. Према томе, слушаоцима не остаје ништа друго него да напусте православну веру и затраже од секташа да их поново крсте и поучавају, како би избегли уништење којим им прети нови проповедник.

Истина и варка

Рекосмо да је утисак који проповедник остави „у приличној мери варљив. Значи, има у њему и истине, бар нешто!

Истина је, наиме, то да ће Христос заиста доћи! Истина је и то да се Његов други долазак стално при-

ближује брзином којом тече временски ток светске историје. Тај ток ми не можемо ни зауставити, ни успорити, нити убрзати. То је нешто што ни мало не зависи од нас.

Истина је, даље, да се Еванђеље проповеда по целом свету, Библија је читана (од космонаута) чак и на Месецу, а мисионари разних хришћанских конфесија, укључујући ту и секташе свих врста, заиста иду по целом свету. То је пророчанство које је изречено још пре скоро две хиљаде година (Мт. 24:14), а које се у наше дане остварило и остварује пред очима целог човечанства.

Истина је и то да су данашњи ратови далеко разорнији и свеобухватнији од свих ранијих ратова за које историја зна. Истина је и то, да су се данас појавили многи секташи са улогом „пророка“ који желе да замене Цркву Христову. Истина је да има и великог отпада од вере, и од Цркве. Али у тај отпад од Цркве спадају не само неверујући, него тако и секташи и јеретици, који управо и јесу ти лажни пророци.

Па шта онда није тачно? Шта је онда варљиво? Варљиво је и лажно одређивање времена Христовог доласка! То је чак и грешно, јер ако о томе дану и часу не знају ништа ни анђели небески, нити зна ико осим Оца небеског, ако нам је изричито речено да „није наше да размемо времена и године које је Отац оставио у својој власти“ (Мт. 24:36; Д. ап. 1:7), онда одређивати та времена значи противити се Христу: значи не веровати Светом писму; значи покушај да се од Бога украде тајна која је само Њему позната. А веровати да се то постигло, да смо ипак некако уловили ту тајну, то значи варати и себе и друге. Било је много секташких покушаја да се прорачуна други долазак Христов, и сви без изузетка су се показали као лажни! Тачно је једино то да је други Христов долазак близи нашем времену него апостолском за скоро две хиљаде година. Али је тачно и то да ми нишмо ни за длаку способнији да време тога доласка одредимо боље него што су то могли да учине апостоли. У томе заправо и јесте погрешка и грех секташких проповедника.

Најзад, погрешан је и варљив пут „спасења“ који су секташки слушаоци и послушници изабрали под утишком секташке проповеди о другом доласку Христовом. За њих је тај долазак послужио као нека врста страшила! Вера која потиче из таквих мотива није у складу са Христовом жељом да му људи приступају из љубави а не из страха! Своја пророчанства о другом доласку Он је изрекао не зато да би људе уплашио и страхом натерао на послушност, него да би им изнео објективну стварност будућих догађаја да би се људи према томе могли управљати. Кад неком возачу кажете да га тамо напред очекују рупе и провалије, онда му то нисте рекли да га уплашите, него да га пријатељски опоменете шта га чека на томе путу ако њиме продужи. А то је била сврха и Христових прорицања о дру-

гом доласку: да људи благовремено изаберу животни пут. А кад то учине, онда питање: кад ће Христос доћи по други пут, не представља за спасење никакав допринос! Важно је једино то да ће се догађај десити, и то изненада, доћи ће „као лопов ноћу” (1. Сол. 5:2), и да хришћанин треба у свако доба да буде спреман за њега (Мт. 24:42—44). Сва осталагања спадају у најобичније секташке преваре.

А од свега је најварљивији резултат који је постигнут одлуком слушалаца да напусте православну веру у знак покажања! „Показање” које човека удаљује од Христове Цркве уједно га удаљује и од Христа. Према томе, такво „показање” је исто толико варљиво колико и секташка прорачунања времена Христовог доласка.

Тако је, дакле, савремено политичко и психолошко стање у свету један од узрока масовне појаве секташтва не само код нас него и у свету уопште. Дабоме, та ситуација није неки свесно-намерни узрок неког чињеница који секташки проповедници вешто користе. Разуме се није у нашој моћи да изменимо општу ситуацију у свету, али ако бисмо успели да пружимо верницима правилно схватање и тумачење те ситуације у вези са Светим писмом, онда би у великој мери био ослабљен ефекат секташке проповеди, њихове настљивости и наметљивог парадирања са „познавањем” Светог писма.

Данашиње стање Српске цркве

Други узрок великог ширења секта међу православним Србима јесте данашња ситуација Српске цркве. Чињеница је да се од свих вера које постоје у СФРЈ секташтво највише шире међу православним Србима! Један од узрока те појаве јесте врско стање православних Срба. Али, ту морамо најпре да учинимо један глобалан историјски осврт.

У немањичкој држави Српска православна црква била је државна Црква. Сва тадашња просвета и духовни узраст Срба развијао се у крилу Православне цркве и под њеним утицајем.

У турско доба тај утицај је ослабио у великој мери. Школе су се постепено погасиле. Многе цркве и манастири беху порушени. Ситуација је била врло тешка за православну Цркву и за православну просвету. Па ипак, оно што није могла да учини школа, јер је једва и било неких школа, оно што није могла да учини ни Црква својим богослужењем и поукама, накнадила је породица, домаће васпитање које је у основи било правилно.

Деветнаести век донео је свету, па и Српској цркви, поплаву атеизма и материјализма, а у политици читав сплет лапидистичких покрета. Разне политичке партије деветнаестог века, изникле као далеки изданици и огранични француске револуције, долазиле су у оштре сукобе са Српском црквом како у Краљевини Србији, тако

и у Аустро-Угарској. Формално, паролашки, борба се водила против „клерикализма”, то јест, да се одузме црквеној јерархији положај водеће духовне сile у српском народу, а суштински борба је вођена не само против „клерикализма” него против сваког утицаја Цркве на народну душу, посебно против њеног утицаја на просвету кроз вероисповедне школе. Та борба пренела се и у двадесети век, тако да је између два светска рата често подизан захтев за избацивање веронауке из свих школа. Тешко да је била иједна професорска и учитељска скупштина или конференција на којој се нису чули такви захтеви. Додуше, веронаука је упркос свим захтевима ипак успела да се одржи у школама и да изграђује хришћанску душу својих ученика, да их упућује у познавање хришћанске вере и Светог писма, али не треба заборавити да је вероучитељ при томе имао опозицију скоро у целом професорском колегијуму. Уџбеници историјских наука, посебно историја књижевности, бивали су стилизовани тако да звуче као пркос и инат и укор Српској цркви (нарочито кад се обраћају Доситеј, Вук, Змај Јова, рационализам и поготово реализам). Уџбеници природних наука ослањајући се на Кант-Лапласову теорију као на готову чињеницу — а коју данашњи астрономи држе за наивну — формирали су „научни”, то јест атеистички, поглед на свет у душама српских ученика. Српска апологетска литература била је сразмерно врло сиромашна, па и толика колика је била, остало је непозната нашим интелектуалцима. Непозната па — можда баш због тога — и непризната.

Српска црква је постепено али неиздржivo губила позицију за позицијом, као на политичком плану тако и у просвети и уопште у културном утицају. Српске школоване генерације постале су или отворено атеистичке, или бар индиферентне. Сматрало се некако модом и изразом савремености да интелектуалац не буде религиозан, поготово не православан. А из интелектуалних кругова та су се схватања личним додиром, а и преко штампе, позоришта и других културно-просветних установа, брзо и незадржivo преносила и на народне масе. Православље, премлаћено и опшумћено таквом пропагандом, могло се још како-тако штитити заклањајући се за српско осећање, за „историјске заслуге Српске цркве”, али пред новом југословенском идејом и тај ослонац је постао „превазиђен”, застарео.

После II светског рата ситуација је постала још тежа. Веронаука је из школе законским прописом искључена. Законом је веронаука одобрена у црквеним зградама, али Српска црква из разних јављених и нејављених разлога није успела да формира масовне часове веронауке ни за ученике ни за одрасле, па је та законска дозвола остало неискоришћена. Стил свакодневног живота је такав да су деца већим делом одвојена од утицаја оца и мајке, а поготово од утицаја бабе и деде, па је, на тај начин, отпао и онај утицај породичног васпитања које је било религиозно и бар

у основи православно. Такву једину генерацију која нема никаквог додира са Православном црквом могао је виктор помодности врло лако да одведе у разне хипијевске и панкерске кругове. Обесиће они, онако чупави и ритави, покрај разних других амајлија и крст око врата, али то више није ни налик на оно православно схватање значаја Господњег крста, него је стављен крст у исти ред са разним амајлијама и фетишими у облику рога, слоновог зuba, корњаче, школјке итд.

Животни замах је одвојио од Цркве не само омладину него и одрасле, старије генерације. Има више разлога чињеници да се Срби не оди неким честим а још мање редовним посещивањем цркве. Садашњи систем викенда, међутим, одвојо је од цркве и оне који су некад долазили на литургије. А о утицају школе, штампе, позоришта, филма и телевизије да и не говоримо. Једном речи, међу некад православним Србима све више овладава нека духовна умртвљеност, малаксалост, лењост.

Да би зло било и веће, дешава се да ни сами свештеници не показују довольно, а поједини чак нимало, ревности у служби, тако да или не умеју или не покушавају да учине нешто више од оних обреда који им обезбеђују животну егзистенцију. „Конформизам без идеала нема слуха за Христову поруку: Ви сте со земље; ако со обљутави, чиме ће се осолити” (Мт. 5:13).

На тај начин и у тим условима Српска црква је постала „обећана земља” за секташе свих врста. Та ситуација, то непознавање своје вере, је takoђe један од узрока ширења секташтва.

Црквенословенски језик

Не треба крити нити прећутати још један узрок који неке православне одводи секташтву. То је црквенословенски богослужбени језик. Људи желе да разумеју молитву, да знају шта су рекли Богу у својој молитви и да знају шта Бог има каже кроз Свето писмо. Многи и многи секташи наводе баш то као разлог свога напуштања Цркве!

Црквенословенски језик има својих поетичних лепота, своју мистичку и архаичну боју, па и извесних граматичких предности пред српским језиком (јер има силне партиципе који би се на српски језик преводили описано). Осим тога он нас спаја са многим православним Словенима. Али, све те његове предности падају пред неоспорним потребама веника. Зато треба поздравити одлуку Архијерејског сабора да се у богослужење уведе српски језик. (За сада, док се не преведу све богослужбене књиге, треба обавезно на српском читати Еванђеље, Апостол, Симбол вере, Оченаш, псалме, паримеје и јектеније, молитву пре и после причешћа, заамвону молитву као и молитву „Христе, светлости истиње”.)

МЕТОДИ СЕКТАША

Успеху секташтва много доприносе и њихови методи опхоења са људима које желе да придобију. Те методе врло живо описује Џози Дојон (Josy Doyon) у књизи „Била сам Јевховин сведок“. Проповедник мора увек бити чист, пристојно обучен, учтив, ведар и љубазан. То је основни услов за успех.

Цитати и љубазност. Секташки проповедник мора знати напамет извесну количину потребних цитата из Светог писма, тако да их у случају потребе може одмах употребити, било као одговор на евентуално питање и приговор, било као основ за своју поуку и придику који ће, тако рећи, већ на вратима куће очитати домаћину. На тај начин он жели да створи утисак да влада Светим писмом, да зна цело Свето писмо*, и да је на том терену јачи од сваког попа.

Даље, секташки проповедник не сме бити груб, али мора бити врло упоран, мора бити „зainteresован“ за спасење куће у коју је дошао, па зато не сме напустити домаћина чим овај исказе одсуство жеље да га слуша.

Даље, проповедник не сме показати никакве знаке материјалног користољубља. Ако продаје штампу, продаваће је јевтино, или ће је чак и поклонити ако затреба.

Кад већ једном успостави контакт, мора упорно настојати да се то и одржи, да закаже следећи састанак, да позове новајлију на састанак у њиховој богомољи. Не сме му рећи: хајде прећи у нашу веру! Не, зваће га само да доде „да чује реч Божју“ и евентуално да позове и поведе још неког свог суседа, познаника, рођака, кога год може.

Опрездност. Ретко кад ће секташки проповедник одмах с прага отворено критиковати и осуђивати веру онога у чију је кућу дошао да проповеда. Тако би чинили они невешти. А квалифицирани проповедник ће „позитивно“ излагати своје веровање, читати му Заповести Божије, или неки део из Еванђеља који је карактеристичан за верско учење секте, речимо 24. и 25. главу Еванђеља по Матеју, где се говори о другом доласку Христовом. Кад на тај начин скрене пажњу нових познаника и слушалана, онда ће он већ дати своје тумачење, које ће неприметно истискивати и оно мало знања о православној вери које слушалац евентуално има.* На тај начин постиже

двоје: прво, није се огрешио ни о какве законе нити је повредио било чија осећања јер „није критиковао иничiju веру“, него је само проповедао „оно што им је од Христа остало“ — како то сами кажу. Друго, није изазвао психички унутрашњи отпор код слушалаца. А то је врло важно!

Тек кад их придобије, онда ће он распалити по њиховом бившем веровању, називајући припаднике православне вере идолопоклонцима и многобојицима, а православни Цркву „ававилонском блудницом“ о којој говори св. Јован Богослов у 17. глави Откривења.

Понеко лукавство. Понекад, ако то захтева тренутак и корист, послужиће се секташ и понеким лукавством, као да је негде учио да „сврха оправдава средства“. (Он ће, на пример, измислити како је тобож неки свештеник прешао у њихову веру па „ако и поп прелази у нашу веру, шта онда ти чекаш?“)...

Даља брига. Кад проповедник већ придобије појединца или групу за своју веру, онда их не испушта из своје бриге и надзора. Њихова верска заједница ће им указати у свакој неволи сваку помоћ, било материјалну, социјалну, лекарску или правну. ...

СТРАНИЦА ВЕРОНАУКЕ

1.

УЧИМО О БогУ ИЗ БИБЛИЈЕ

Ко је Бог? Како учимо о Богу, о Његовом плану за свет, о Његовој воли и Његовом закону?

Ми учимо о људима и догађајима из далеке прошлости, јер нико од живих бића нема могућности да их се сећа. Ми сада учимо да бисмо знали о тим стварима. То знање, то сећање се преносило кроз казивање и писање. Наша цивилизација никада не би могла постојати и никада не би могла напредовати да нису људи своја знања преносили из једне генерације у другу, казивањем и писањем.

Свакако, много можемо научити о нашем Створитељу гледајући оно што је Он створио. Можемо научити о Божјој сили и премудрости као што смо научили да гледамо како је лепо и мудро створен свет у коме живимо.

Други начин на који можемо научити о Богу је кроз људе, којима је сам Бог помогао да га упознају. Бог је објавио себе на неколико начина — ми кажемо да је Бог открио себе неким људима. Он је учинио себе познатим онима који су Га веома волели, чија су срца и ум били чисти и окренути к Њему.

Најбоље од свега, Бог нам је открио себе кроз Иисуса Христа, свог Сина, који је дошао да живи на земљи, као човек међу људима.

У току више хиљада година такви људи и жење, којима је Бог открио себе, говорили су другима о Богу и Његовим делима. Неки од њих су записали оно што су научили и њихови списи су брижљиво чувани и преношени из једне генерације у другу. Зато што су ти списи настали с Божјом помоћи, ми их називамо светима — то је Свето писмо.

Други назив за Свето писмо је Библија. Библија је грчка реч и значи „књиге”. Обично Библију видимо као једну велику књигу, али њу стварно сачињава већи број књига написаних од стране различитих људи, током дужег времена — чак током неколико хиљада година. Сви ови списи сакупљени су сада у једну велику књигу, Библију. Библија је најсветија књига у свету.

Увек морамо памтити, да је Бог тако велик, тако моћан, тако диван, да ми не можемо постављати икакве границе путевима којима нам се Он сам објављује. Он је себе објавио на много других начина и наставиће да се објављује по својој жељи.

2.

У БИБЛИЈИ ВИДИМО БОЖИЈИ ПЛАН ЗА СВЕТ

Библијско казивање се простира на више хиљада година. Оно почиње описом једног лепог догађаја у почетку света. Наиме, говори о Божијој одлуци за стварање човека, по Његовој слици и прилици, који ће водити бригу о добру и срећи света.

У Библији учимо о томе како је човек заборавио Бога и није Га послушао. Срећан живот уз Бога био је уништен, али Бог није оставио човека. Хиљадама година, људи су лагано учили да упознају Бога и Он им је помагао, дајући им Његов Закон, шаљући им свете људе, пророке, који су их учили и чували Његов изабрани народ — Јевреје — од многих опасности.

На крају, Бог је послао свог Сина, Иисуса Христа, рођеног од пресвете Дјеве Марије, који је живео на земљи, волео и помагао све људе и умро за њих на Крсту. Иисус Христос је са људима делио њихове патње и, у исто време, добровољно претрпео смрт. Он је предао себе смрти као човек, али је био јачи од смрти. Он је васкрсао из мртвих и вратио се на небо своме Оцу. На тај начин отворио је пут на небо у вечни живот свима људима.

Иисус Христос је на земљи оставио своју Цркву, која наставља да нам даје Његов благослов и Његову љубав. Исусови ученици су проповедали Његово учење и распострели Његову Цркву по целом свету.

Библија, о којој ми сада учимо, подељена је на два дела. Први део се зове Стари завет, а други део се зове Нови завет. Узмите Библију и ставите неку ознаку (нпр. комад хартије) да покажете где је крај Старог завета, а где почетак Новог завета.

Рекли смо да Библија заиста није једна књига, већ много књига. И Стари и Нови завет су, дакле, састављени из више књига.

Првих пет књига Старог завета зову се Пентатеуха, што на грчком језику значи „Петокњижје”. Погледајте у садржају Старог завета имена тих првих пет књига и напишите њихове називе овде:

1.
2.
3.
4.
5.

Ставите у Библији неку ознаку (комад хартије или врпцу) у боји где се завршава Петокњижје. Књиге Пентатеуха почињу казивањем о стварању света, а завршавају се казивањем о изласку Јевреја из Египта, на челу са Мојсијем, и доласком надомак Обећане земље за време његовог наследника Иисуса Навина.

Пронађите прву књигу Пентатеуха. Она се зове Генезис а та реч значи „постање”. Погледајте прву главу Генезиса и видећете да је она подељена на краће одељке, а сваки од њих обележен је бројевима. Ти одељци се зову стихови (или ставови). Прочитајте првих шест стихова и напишите први стих (Постање 1:1):

.....
.....

Сада, погледајте другу књигу Петокњижја, која се зове Ексодус и значи „Излазак”. Ова књига описује како су Јевреји, под вођством Мојсија, изашли из Египта. Набите двадесету главу и читајте стихове од првог до седамнаестог. Четврти и пети стих су сасвим дугачки и можете читати само прве речи.

Да ли познајете ове речи? Ви сте читали о њима, ранијих година, неколико пута. То су Десет великих заповести које је Бог дао Мојсију на Синајској гори. Овај закон ми зовемо:

Пратећи даље Пентатеух, долазимо до следеће збирке књига која садржи казивање о јеврејском народу који је био вођен од стране својих судија и царева. Да ли се сећате из ваших лекција, из ранијих година, имена цара Давида, цара Саула и цара Соломона? Њихова историја је садржина ових књига.

Погледајте у вашој Библији Прву књигу Семјилову и нађите шеснаесту главу. Прочитајте први стих, а затим читајте стихове од шестог до тринаестог. Испишите имена људи који се помињу у овим одељцима:

На крају књига Старога завета, које нам излажу историју јеврејског народа, налази се неколико књига које не садрже причање или историју. Ове књиге садрже молитве, песме или кратке изреке о Богу. Једна од тих књига, коју ми врло често употребљавамо у цркви, је Књига псалама. Погледајте Књигу псалама у вашој Библији. Нађите псалам двадесет трећи. Читајте пажљиво овај псалам и испишите његов први стих:

Псалми су стварно песме. Ако прелистате Књигу псалама, ви ћете често наћи, у почетку псалма, упутства за хоровођу. Цар Давид је компоновао многе псалме. Псалми се врло често употребљавају у нашим црквеним службама. Они се певају или читају.

Последњих седамнаест књига Старог завета су написане од стране људи који се зову пророци, или су историја о њима. Пророци су били свети људи који су волели Бога и чија су срца и ум били отворени ка Господу. Бог је преко њих слao своје поруке своме народу. Пророци су тумачили народу шта Бог стварно жели од њих. Они су говорили о поступцима народа који нису били на свом месту. Пророци су помагали народу да боље разуме ко је Бог. Понекад, они су поруке саопштавали на тајанствен начин, а у вези са важним догађајима који су се додали тек стотинама година доцније.

Погледајте имена у последњих седамаест књига Старог завета. Можете ли наћи међу овим именима иједно име које сте чули или је споменуто у лекцијама које сте имали ранијих година? Наведите ове та имена:

Пророци су припремали свет за долазак нашег Спаситеља, Исуса Христа. Џео Стари завет је стварно припрема за долазак Исуса Христа. То је казивање о целом свету, у коме ми живимо, створеном од Бога, и о човеку који се одвојио од Бога. То је казивање о дугом и тешком путу на којем човек, вођен од Бога, покушава да Га боље упозна. То је казивање о Божјем обећању човеку да ће послати Спаситеља ако само човек остане одан Богу. Због свега овога, џео овај део Библије се и зове Стари завет. Реч завет или савез значи обећање, споразум.

НОВА КЊИГА

КАНОНИК

У издању „Каленића”, издавачке установе Епархије шумадијске, изашла је из штампе књига „Каноник”, на црквенословенском језику у тврдом повезу на 220 страна. Цена је 250.— динара примерак.

За наручених 10 и више примерака издавач одобрава работ од 10 посто.

Поручује се на адресу: „Каленић“ — Епархија шумадијска, 34000 Крагујевац, ул. маршала Тита 67.

Архијереј Александријске патријаршије високо-преосвећени митрополит картагински Партенциј (из Триполиса у Либији) председавао је заседању треће поткомисије за дијалог између православне цркве и римокатоличке, које је одржано у Вршцу. На слици: митрополит Партенциј и епископ Сава са осталим учесницима овог радног скупа, пред Епископијом у Вршцу.

НА МАЛОМ ЕКРАНУ

Не пропустите да гледате

Од 9. јануара, сваке недеље у раним поподневним часовима, око 15 часова, Телевизија Београд на првом програму еmitује запажену до мају културно-документарну серију „ВРЕМЕ ФРЕСКА”, која ће изгледа, по ономе што је досад виђено, надмашити сличну немачку серију „Иконе” (рађену у копродукцији) а коју смо имали прилике да гледамо током прошле године. У штампи је ова веома значајна телевизијска серија скромно најављена; „Политика” је у свом додатку „7 дана” уз три слике објавила краћи готово нечитак текст, штампан црном бојом на мркој подлози! Стога овде тај текст преносимо у целини како бисмо бар нашим читаоцима скренули пажњу на ово ретко и за нашу културу драгоцену телевизијско остварење, чије предстојеће наставке не бисмо смели да пропуштамо и не видимо! (Серија треба да се заврши 10. априла.).

Седам година је протекло од прве замисли до тренутка када је у јавности изашао један од највећих пројеката Телевизије Београд, документарна серија у 14 наставака „ВРЕМЕ ФРЕСКА”. Неиспрпно духовно богатство нашег средњег века надахнуло је ауторе и било изазов да и преко телевизијског медија достојно изразе лепоте и вредности фреско-сликарства, али и културе тог доба уопште.

— За 340 снимајућих дана настало је више од 50 километара филмске траке. Тај филмски запис у понечем има вредност старих рукописа из трезора Народне библиотеке, и сам по себи драгоцен је сведочанство о прошlostи народа на овом тлу. Оно што смо ми до свега монтирали виђење је људи који живе данас, а сасвим је могуће да ће неки нови ствараоци, кроз деценију или две, из тога моћи да направе другачије и боље емисије — каже редитељ серије Арсеније Јовановић.

Сав уроњен у историју, личности, културу, уметност нашег средњег века о коме, како тврди, још знамо толико мало, Јовановић наставља:

— Учинили смо неопростив духовни прекид са својим пореклом и последице ће трајати дugo. „Време фреска” требало би да буде подсећање на прошlost и цивилизацију која је равна великим светским цивилизацијама. Култура Јужних Словена у средњем веку, као део огромне византијске цивилизације, у заиста мрачном средњем веку Запада, блистала је сјајем који се доцније јавио још само у ренесанси. Уверен сам да је сликарство Византије, и оно што припада нашем средњем веку, најлепше и највредније сликарство западне хемисфере свих времена. А још траје наше духовно ропство према западњачкој култури. Кад би се одвалило парче катедрале у Келну, то би се сматрало губитком за човечанство. А кад пропадају наше фреске — на то се гледа као на локалну несрећу.

Аутори сценарија су Гојко Суботић и Арсеније Јовановић, први је још и писац текста, а други је редитељ. Сниматељ је Братислав Грибић

(неке епизоде радио је и сниматељ Жарко Тобић), монтажер слика је Милица Палићевић, монтажер звука Александар Урошевић и тон-мајстор Зоран Јерковић.

Б. О. П.

(„Политика”, 14. јануара 1983.
у седмичном додатку „7 дана”, с. 3)

Каленић

ГОДИНА V
26. (2/1983.)

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Иzlazi шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић”, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/326-42

Текући рачун: „Каленић”
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1

Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић”,
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж 12000 примерака

Цена: 15,00 динара примерак

Годишња претплата 90,00.— д. а за
иностранство: 12. ам. долара